

Király László

A magyar zeneszerzés mesterei

Szép kiadású könyvvel örvendeztette meg a Holnap kiadó a kortárs zene iránt érdeklődőket. A magyar zeneszerzés mestereit bemutató sorozat első darabja Durkó Zsolt emléke előtt tiszteleg. Nem szeretném az olvasót abban a hitben tartani, hogy egy tárgyyszerű könyvismertetést fog az alábbiakban olvasni. Ugyanis Durkó Zsolthoz meglehetősen sok – szakmai és emberi – szál fűz és ezen nem változtat az a tény sem, hogy a zeneszerző 1997 áprilisa óta testben már nincs közöttünk.

Durkó Zsolt nevével 1965-ben találkoztam először az Ifjú Zenebarát című újságban, ahol is Fodor András költő lelkes beszámolót közölt két fiatal magyar zeneszerző /a másik Bozay Attila volt/ szerzői estjéről. Ezután egyre többet lehetett hallani a Durkó nevet, egyre gyakrabban érkeztek hírek a külföldi sikerekről. /1966-ban ő volt a külföldön legtöbbet játszott magyar zeneszerző!/ Később a 70-es években zeneakadémistaként csodálattal hallgattam rendkívül egyéni hangú, erőteljes, korszerű, de mégis követhető, befogadható, s ugyanakkor jellegzetesen magyar hangvételű szerzeményeit. Legnagyobb hatással a Magyar rapszódia, a Magyar díszítőelemek, az Altamira, a Kolloidok, a Fire Music című szerzeményei voltak rám. De éreztem vonósnyegeseinek – különösen a Bartók emlékére rendezett zeneszerző versenyen díjat nyert II.-nak – rendkívüli, sugárzó erejét is. Aztán személyes kapcsolatba kerültem Durkó Zsolttal: abban a szerencsében volt részem, hogy tanítványa lehettem a Zeneakadémián. /Azért nevezem ezt szerencsének, mert főiskolára kerülésem előtt egy-két évvel kezdett csak tanítani, s negyedéves korunkban abba is hagyta ezirányú tevékenységét./ A 20. század zenéjét tanította nekünk /Ligetit, Kurtágot/, de néha egy-egy Bartók vonósnyegest is végigelemzett. Rengeteget tanultunk értő, világos magyarázataiból. Később a Magyar Rádió lektoraként kompozícióim „gazdája” lett: számos rádiófelvételemet köszönhetem neki.

Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy Winter Music /Téli zene/ című kamaraművének kottakiadásához a korrektori munkára engem kért fel. S aztán elérkezett 1986, amikor Durkó Zsolt ajánlása révén kikerülhettem a svájci Boswilba. Ez az esemény sorsfordító lett magán- és szakmai életemben egyaránt. Hazatérésem után született meg a Boswili kirándulások című zenekari darabom, melyet a legsikeresebb művemnek érzek a 80-as évekből. S mindez Durkó Zsolt nélkül nem valósulhatott volna meg... A 90-es évek közepe táján aztán egyre riasztóbb hírek érkeztek a zeneszerző egészségi állapotáról, súlyos műtétéről, s végül a végzetes betegségről. Sosem felejttem el 1997. április 2.-át, amikor reggel a Rádióban járva megtudtam a hírt: Zsolt eltávozott közülünk. Szinte kábult állapotban mentem haza, hiszen úgy éreztem: zeneszerzői életem egyik alapköve tűnt el. Hazatérvén egész nap hanglemezeit hallgattam /szerencsére sok, talán az összes rögzített műve meg van/, így búcsúztam korunk egyik legjelentősebb magyar zeneszerzőjétől. Úgy éreztem azonban, hogy a külvilág felé is meg kell mutatnom, mit jelentett számomra a durkói életmű. Ezért hamarosan papírra vettem az első két tételét Nocturne Durkó Zsolt emlékére című 14 hangszerre írt darabom-

nak. Két év múlva, a Budapest Filharmónia Kht. felkérésére aztán végigírtam a darabot, amely a bemutató után még két alkalommal felhangzott hangversenyen és 2006 januárjában felvételre került a Magyar Rádióban. /Aki ismeri a magyar kortárs zene jelenlegi helyzetét, az tudhatja, hogy ez a „karrier” szinte csodaszámba megy egy mai kompozíció esetében. De mintha a darab sorsát „valaki” segítené odaátrol.../

Ennyi személyes emlék után rátérve a könyv ismertetésére: az első, ami feltűnik az olvasónak, hogy jó kézbevenni. Egyszerű, nem hivalkodó, ízléses a borító. Az első oldalakon megtudhatjuk, hogy a könyvet Gerencsér Rita zenetörténész állította össze és adta közre, a szerkesztésben Bellász Melinda volt a társa. Szerencsés az is, hogy mindjárt a második oldalon a zeneszerző fényképe fogad bennünket, így mielőtt bármit megtudhatnánk róla, a kapcsolat az olvasóval máris személyessé válik. Látszólag nem lényeges, de mégis fontosnak tartom megjegyezni, hogy a betűk nagysága éppen akkora, hogy akár szemüveg nélkül is el tudja olvasni az, akinek már az olvasáshoz segédeszközre van szüksége.

„A kötet, amelyet az olvasó a kezében tart, nem egy zenetörténész, -kutató elmélyült munkájának eredménye. Izgalmasabb kaland ennél: dokumentumok gyűjteménye, amelyekben Durkó Zsolt vall önmagáról, barátokról, művekről és a pályatársak vallanak Durkó Zsoltról, művészetéről. De nem az emlékezés vezeti tollukat, nem memoárszerűen rendeződnek gondolataik életrajzzá, hanem az életút meghatározó pillanatairól kapunk értékes információkat úgy, hogy közben a zenész társadalom akkori állapotáról, hangulatáról is képet alkothatunk magunknak.” – írja az előszóban Devich János.

S valóban, a nem hagyományos forma lévén teljesebb képet kaphatunk a zeneszerzőről, mintha a születéstől a haláláig tartó folyamatot egyenes vonalként szemlélve közelítenénk az emberhez és az életműhöz. Az Előszó és a Függelék között négy nagy részre tagolódik a könyv tartalma: 1. Durkó Zsolt önmagáról, kortársai az alkotóról /1960-2002/ 2. Durkó Zsolt másokról /1971-1991/ 3. A zenei közéletéről /1988-1997/ 4. In Memoriam... Nekrológok, emlékezések. Végigolvasva e fejezeteket, nem csak a zeneszerzőről alkothatunk képet, hanem egy kis darab magyar zenetörténettel is megismerkedhetünk, vagy legalább is bepillantást nyerhetünk a háború utáni zenei élet

eseményeibe. /Ezek jó része a laikus nagyközönség előtt még ismeretlen, a kutatásnak és az összefoglalásnak talán még nem jött el az ideje: túlságosan közel vagyunk még e korszakhoz./

E fejezetek formai megoldásához annyi megjegyzést szeretnék fűzni: szerencsésebb lett volna, ha az egyes cikkek, írások /különösen az interjúk esetében/ a szöveg elejére kerül a szerző és a forrás megnevezése, így rögtön megtudhatnánk, ki rejtőzik az N. T., vagy az F. M. monogram mögött, s mikor, hol jelent meg a beszélgetés. Így – kíváncsiságunkat kielégítendő – nem kellene minden alkalommal hátra lapoznunk...

A Függelékben kronologikus sorrendben végigtekinthetjük Durkó Zsolt életrajzi adatait, életének, munkásságának fontosabb eseményeit. A műjegyzékből megismerhetjük a szerző alkotásainak címét, keletkezési idejét, a bemutató adatait, stb., mindezt műfajonként csoportosítva. Ezután fényképeket láthatunk a zeneszerző életének egyes korszakaiból. Láthatjuk őt zeneakadémistaként a pályatárs Kocsár Miklóssal, aztán a Mózes opera próbáján Sass Sylviával, Detroitban Doráti Antal karmesterrel, a Genfi Nemzetközi Zeneszerzői Verseny zsűrijében a királynő mögött állva, mesterével, Farkas Ferencsel /aki közel két évtizeddel volt idősebb nála, de három évvel túlélte őt/ a Pesti Vigadóban a Mini-fesztiválon 1989-ben. Végül névmutató zárja a könyvet.

Azt hiszem, aki végigolvassa ezt az írást és még nem ismeri Durkó Zsolt műveit, feltétlenül kedvet kap hozzá, hogy megismerkedjen ezekkel. /Talán egyik nem elhanyagolható célja is a sorozatnak: felhívni a figyelmet a közelmúlt és a jelen legkiválóbb muzsikusként és alkotóira. /Nincs persze könnyű helyzetben az érdeklődő: a zeneszerző halála óta sajnos nem találkozhat oly gyakran Durkó műveivel a hangversenyek műsorain, mint azt megelőzően. A Rádióban is mintha kevesebbet hallanánk muzsikáját. A legbiztosabb pont talán az a néhány CD, amely napjainkban kapható a lemezboltokban.

Befejezésül elmondhatjuk, hogy értékes és hasznos könyvvel gyarapodott a magyar szellemi történet, melyet laikus érdeklődő és szakember egyaránt haszonnal forgathat. Köszönet érte a kiadónak, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának és végül, de nem utolsósóként a sorozatszerkesztő Várbíró Juditnak.